

Zpráva o vnitřním hodnocení Akreditační komise v roce 2015

únor 2016

Obsah

1. Úvod.....	2
2. Reflexe doporučení z vnějšího hodnocení.....	3
3. Promítání revidovaných standardů ESG do činnosti AK.....	10
a. Část 1 standardů ESG: Vnitřní zajišťování kvality vysokými školami.....	10
I. Zdůvodnění nesouhlasných stanovisek AK a návrhů sankcí.....	11
II. Analýza odvolání vysokých škol.....	13
III. Reflexe standardů ESG.....	17
b. Část 2 standardů ESG: Vnější zajišťování kvality prostřednictvím AK.....	19
c. Část 3 standardů ESG: AK jako orgán zajišťující kvalitu vysokoškolského vzdělávání.....	20
4. Závěry.....	21
5. Doporučení.....	22

1. Úvod

Vnitřní hodnocení je jedním z klíčových úkolů ve vnitřním zajišťování kvality Akreditační komise (AK). Umožňuje kriticky reflektovat vlastní činnost, stanovovat si dílčí cíle, které povedou ke zkvalitnění činnosti, a vyhodnocovat jejich naplňování. Vnitřní hodnocení probíhá periodicky a sleduje přijímání opatření a jejich dopad v čase. Součástí vnitřního hodnocení je analýza silných a slabých stránek v činnosti AK, formulace závěrů a stanovení doporučení, která pomohou určit směr dalšího vývoje. Vnitřní hodnocení má úzkou vazbu na vnější hodnocení, v jehož rámci je AK předmětem komplexního posuzování mezinárodním panelem expertů. Vnitřní hodnocení slouží jako základ pro sebehodnotící zprávu, kterou AK zpracovává pro expertní panel. Vnější hodnocení kriticky posuzuje soulad činnosti AK ve vnějším zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání se Standardy a směrnicemi pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokého školství (ESG) a jeho kladný výsledek je podmínkou pro členství v asociaci European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) sdružující evropské akreditační agentury. Ta je významným partnerem v oblasti vysokého školství pro další klíčové instituce na evropské úrovni.

AK provádí vnitřní hodnocení od r. 2007 pravidelně. Od r. 2010 se vnitřní hodnocení zaměřuje na dílčí kroky k naplňování doporučení mezinárodního hodnotícího panelu, který posuzoval soulad činnosti AK se standardy ESG v rámci vnějšího hodnocení. V období 2011-2012 AK navíc uskutečnila dotazníkové šetření mezi svými členy a spolupracovníky, které ve vnitřním hodnocení v r. 2013 umožnilo propojit doporučení expertního panelu se zpětnou vazbou od členů a spolupracovníků. V r. 2014 se AK zabývala zapojením stakeholderů do své činnosti a jejich hodnocením vzájemné spolupráce. Vnitřní hodnocení v r. 2015 má na zřeteli zahájené vnější hodnocení, které proběhne v průběhu r. 2016. Zaměřuje se proto na souhrnné vyhodnocení naplňování doporučení expertního panelu z r. 2010 za uplynulé období a na analýzu souladu činnosti AK se standardy ESG. Zpráva o vnitřním hodnocení tak slouží jako klíčový podklad pro komplexní sebehodnotící zprávu pro účely probíhajícího vnějšího hodnocení. V r. 2015 byla rovněž provedena hlubší analýza odvolání vysokých škol vůči stanoviskům AK jako forma zpětné vazby na činnost AK, která tvoří součást této zprávy o vnitřním hodnocení.

Vnitřní hodnocení v r. 2015 proběhlo v kontextu přípravy a projednávání novely zákona o vysokých školách, která je v době zpracovávání této zprávy projednávána v Parlamentu ČR. Připravovaná novela zavádí nový systém zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání (kromě akreditace studijních programů i institucionální akreditaci ad.) a nahrazuje AK novým Národním akreditačním úřadem, jehož postavení, působnost i struktura má být odlišná od současného stavu. Novela zohledňuje a částečně řeší některé současné problémy systému vnějšího zajišťování kvality, zároveň však s sebou nese další výzvy a rizika, s nimiž se Národní akreditační úřad bude potýkat.

2. Reflexe doporučení z vnějšího hodnocení

V r. 2010 se v souladu se standardy ESG uskutečnilo vnější hodnocení AK, na jehož základě potvrdila ENQA statut plného členství AK na následné pětileté období. Hlavní doporučení expertního panelu ke zkvalitňování systému zabezpečování kvality a sladění se standardy ESG byla následně podrobena důkladné analýze a AK určila 16 hlavních doporučení, přičemž deset z těchto doporučení se vztahovalo k naplňování části 2 tehdejší podoby standardů ESG (označeny písmenem A) a šest se vztahovalo k naplňování části 3 tehdejší podoby standardů ESG (označeny písmenem B):

A) při naplňování standardů ESG

1. Posílit sledování rozvinutosti systému vnitřního hodnocení vysokých škol. Přispět k rozvoji těchto systémů a jejich vzájemné harmonizaci.
2. Rozšířit spolupráci se studenty a odborníky z praxe při vnějším zabezpečování kvality.
3. Zmodernizovat způsob předkládání žádostí o akreditaci. Dokončit nové webové stránky Akreditační komise. Zajistit vytvoření takové webové aplikace, která by umožnila modernizaci vedení administrativy Akreditační komise, včetně archivace veškerých materiálů a písemných podkladů.
4. Posilovat obecné požadavky a kritéria Akreditační komise na úkor specifických požadavků pracovních skupin. Specifické požadavky pracovních skupin pro jednotlivé obory akceptovat pouze tehdy, pokud je schválí Akreditační komise. Do navrhování kritérií a diskusi o standardech zapojit odbornou veřejnost.
5. Zkrátit délku akreditačního procesu a učinit jej flexibilnějším.
6. Omezit opakované podávání žádostí o akreditaci, které byly v řízení neúspěšné.
7. Systematicky školit členy Akreditační komise a členy pracovních skupin.
8. Otevřít postup, jehož prostřednictvím jsou navrhováni členové pracovních skupin, připomínkám zástupců vysokých škol a zavést pravidelnou obnovu složení pracovních skupin.
9. Usilovat o zavedení jednotného jednacího řádu pro všechny pracovní skupiny a odměňování členů pracovních skupin a posuzovatelů.
10. Prohloubit spolupráci se zástupci zaměstnavatelů. Spolupracovat s nimi i na odborných analýzách. Souhrnnou analýzu kvality vysokoškolského vzdělávání (která je součástí výroční zprávy) doplnit o výzkumnou část.

B) při naplňování standardů ESG

1. Zajistit, že Akreditační komise bude mít každoročně stabilní rozpočet. To znamená, že Akreditační komise bude mít ročně ze státního rozpočtu přiděleny finanční prostředky v určité minimální výši. Rozšířit formy financování, aby Akreditační komise mohla vyvíjet svou činnost jako agentura pro zajišťování kvality. Nalézt alternativní možnosti financování a prosadit je do národní legislativy.
2. Formulovat programové prohlášení Akreditační komise, jež bude vyjadřovat její koncepci a celkovou strategii.
3. Změnit způsob nominace členů Akreditační komise tak, aby složení Akreditační komise bylo výsledkem konsenzu mezi vládou, reprezentacemi vysokých škol a dalšími klíčovými institucemi. Za členy Akreditační komise přijmout i zástupce studentů.

4. Více formalizovat fungování pracovních skupin. Stanovit pravidla výběru členů pracovních skupin tak, aby se k návrhům na členství mohly vyjádřit reprezentace vysokých škol a další klíčové instituce. Zavést povinnost existence pracovních skupin, aby žádný člen Akreditační komise nemohl oblast své působnosti obstarávat sám.
5. Vyjmout sekretariát Akreditační komise z organizační struktury Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Posílit jeho autonomii a nezávislost na činnostech ministerstva (včetně vnitřních předpisů, finančního plánování nebo personálního zabezpečení).
6. Formulovat metodiku vnitřního a vnějšího hodnocení Akreditační komise, definovat formální požadavky na podobu zpráv (včetně následných kroků a akčního plánu), určit nástroje, které budou použity při získávání zpětné vazby a vyjasnit vztah mezi každoročně zveřejňovanou zprávou o vnitřním hodnocení a sebehodnotící zprávou (vypracovanou pravidelně jednou za pět let jako základ pro vnější hodnocení). Systém vnitřního a vnějšího hodnocení kodifikovat v oficiálních dokumentech Akreditační komise.

Většina z doporučení týkající se činnosti AK byla postupně realizována v minulých letech a odrazila se již v předchozích zprávách o vnitřním hodnocení. Většinu z 16 uvedených doporučení je možné řešit v rámci činnosti AK za stávajících legislativních podmínek. Hodnotící panel však formuloval i taková doporučení, která svou povahou jsou spíše určena institucím, jež vytvářejí vysokoškolskou vzdělávací politiku ČR (například doporučení A5, A6, B1, B3, B5). Naplňování těchto doporučení je především závislé na činnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) a na výsledcích legislativních změn, jejichž podoba se diskutovala v předchozích letech a jejichž realizace není v této chvíli ještě ukončena. K některým doporučením se AK vyjádřila již v kontrolní zprávě pro ENQA v r. 2012, kde odůvodnila stávající stav a vyjádřila své stanovisko k danému aspektu činnosti

K jednotlivým doporučením expertního panelu:

A1. AK věnuje velkou pozornost nastavení systémů vnitřního zabezpečování kvality vysokých škol. Při hodnocení tohoto systému posuzuje AK také schopnost kritické sebereflexe prokázanou v sebehodnotící zprávě vysoké školy. V návaznosti na revizi standardů ESG AK upravila své požadavky na zpracování sebehodnotící zprávy vysoké školy tak, aby přinesly více konkrétních poznatků o nastavení a fungování systému vnitřního zajišťování kvality a umožnily lépe posoudit, do jaké míry a jakým způsobem vysoké školy naplňují první část standardů ESG, která se týká vnitřního zajišťování kvality na vysokých školách. Systém vnitřního zajišťování kvality je také předmětem posuzování a diskuse s vedením a pracovníky vysoké školy v rámci návštěvy vysoké školy (*site visit*).

Větší důraz na nastavení systému vnitřního zajišťování kvality vysokých škol se promítá i do návrhu novely zákona o vysokých školách, kde zástupci AK, kteří se účastnili jednání při přípravě této novely či připomínkovali její jednotlivé části, výrazně prosazovali nutnost posílit prvky vnitřního zajišťování kvality a zdůrazňovat odpovědnost vysokých škol za kvalitu své vzdělávací činnosti. Ze současné podoby návrhu novely vysokoškolského zákona vyplývá, že nastavení systému vnitřního zajišťování kvality bude klíčovým bodem pro hodnocení vysoké školy ze strany budoucího Národního akreditačního úřadu. Bude velmi důležité, aby se nově vytvořenému Národnímu akreditačnímu úřadu podařilo dobře nastavit metodiku

tohoto hodnocení, aby bylo možné posoudit skutečné fungování tohoto systému a nikoli pouze jeho formální nastavení.

A2. AK považuje spolupráci se studenty a odborníky z praxe za velmi důležitou. Dlouhodobě spolupracuje se Studentskou komorou Rady vysokých škol na hodnocení vysokých škol a jejich akreditovaných činností prostřednictvím účasti studentských zástupců v hodnotících účelových pracovních skupinách. Zpětná vazba od Studentské komory, kterou k zapojení studentů do hodnocení vysokých škol AK získala v rámci vnitřního hodnocení v r. 2014, ukázala celkovou spokojenost Studentské komory s touto spoluprací. K prohloubení a zefektivnění studentských aktivit při hodnocení vysokých škol by měla přispět také nově zpracovaná metodická pomůcka pro hodnotitele. Navíc připravovaná novela zákona o vysokých školách počítá s členstvím studenta v Radě budoucího Národního akreditačního úřadu.

Odborníci z praxe se zapojují do činnosti AK ve stabilní míře jako členové stálých i účelových pracovních skupin. Spolupráce s odborníky z praxe se za posledních pět výrazně prohloubila zejména na úrovni stálých a účelových pracovních skupin. V současné době působí 12 odborníků z praxe v 9 stálých pracovních skupinách a stále ve větší míře se odborníci z praxe zapojují do účelových pracovních skupin pro hodnocení vysokých škol. Připravovaná novela zákona počítá se stálým a garantovaným zastoupením odborníků z praxe v Národním akreditačním úřadu, kde by část členů jeho Rady měli tvořit odborníci z praxe.

A3. AK již od r. 2014 využívá moderní databázový systém vyvinutý na míru pro její potřeby. Ten umožňuje vedení evidence žádostí o akreditaci, akreditovaných studijních programů, probíhajících správních řízení ve věci akreditací apod. Databázový systém je průběžně inovován a doplňován o nové funkce. Slouží k archivaci materiálů spojených s žádostmi o akreditaci a je navržen tak, aby jeho prostřednictvím mohly vysoké školy podávat žádosti o akreditaci. V souvislosti s přípravou novely zákona o vysokých školách je ale zřejmé, že stávající systém bude nutné přizpůsobit potřebám nového úřadu. Z tohoto důvodu není databázový systém doposud využíván k přímému podávání žádostí o akreditaci vysokými školami, protože spouštění jeho dalších funkcí by v tuto chvíli znamenalo zbytečné vynakládání finančních prostředků.

A4. Obecné standardy tvoří základ pro posuzování všech žádostí o akreditaci a hodnocení kvality vysoké školy. Specifické požadavky v konkrétních odborných oblastech či oborech podléhají schvalování AK. Standardy jsou průběžně aktualizovány; přesto je potřebné, aby se pravidelně prováděla důkladná revize standardů jako celku. Veškeré standardy a kritéria posuzování v aktuálním platném znění jsou zveřejněny na webových stránkách AK. Případné specifické požadavky v konkrétních odborných oblastech jsou konzultovány s odbornou veřejností, profesními sdruženími či komorami. V nedávné době tak například byla diskutována koncepce a z toho vyplývající specifické standardy pregraduální přípravy učitelů, které vznikly za spolupráce zástupců AK, odborníků z příslušné pracovní skupiny AK a z fakult připravujících učitele a byly projednány se zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které je uznávacím orgánem pro pedagogická povolání. AK koncepci akceptovala a bude ji zohledňovat při posuzování žádostí o akreditaci studijních programů připravujících učitele.

A5. Zákon o vysokých školách stanovuje AK lhůtu 120 dní k projednání žádosti o akreditaci a vydání stanoviska. Audit provedený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v r. 2014, který se týkal dodržování obecně právních předpisů (zahrnoval žádosti z roku 2013 a první poloviny roku 2014) ukázal, že lhůta byla dodržována a překročení této lhůty nastalo pouze ve výjimečných případech. Z více

než 2000 žádostí předložených AK v r. 2013 a první polovině r. 2014 byla zákonná lhůta překročena v 7 případech. U 6 žádostí bylo projednávání žádosti přerušeno, protože AK potřebovala pro posouzení dodatečné podstatné údaje. V 1 případě byla žádost podána v termínu, který neumožnil její zařazení na nejbližší zasedání AK, přičemž vzhledem k tříměsíčnímu rozestupu mezi zasedáními AK kvůli letním prázdninám došlo k překročení 120-ti denní lhůty. Aby nedocházelo k překročení lhůt, je nutné dbát na to, aby byly přerušené žádosti, které žadatelé včas nedoplní o požadované údaje, projednány na základě původních podkladů.

AK přijala řadu opatření, která mají projednávání žádostí urychlit. Především jde o to, aby se minimalizovalo přerušování projednávání žádostí z formálních důvodů (chybějících nebo nepřesných údajů). AK dlouhodobě dbá o co nejjasnější a nejjednoznačnější formulaci standardů i náležitostí žádosti a průběžně reaguje, pokud se v žádostech či kontrolních zprávách různých vysokých škol opakují obdobné nedostatky. V takových případech vydává objasňující upozornění. Díky personálnímu posílení sekretariátu AK v roce 2014 také před samotným expertním posouzením prochází žádost kontrolou formálních náležitostí na sekretariátu AK, což umožňuje rychleji reagovat na případné nedostatky.

A6. Bezprostředně po sobě opakované žádosti o akreditace téhož nebo obdobného studijního programu v případě neúspěchu znamenají byrokratickou zátěž pro posuzování a většinou svědčí o nedostatečné kritické sebereflexi žadatelů. Zástupci AK při přípravě novely zákona o vysokých školách prosazovali mechanismus, který by omezil opakované předkládání žádostí o akreditaci, jež byly neúspěšné. Přípravovaná novela vysokoškolského zákona stanovuje dvouletou lhůtu, po kterou nemůže žadatel znovu podat žádost o akreditaci studijního programu nebo o institucionální akreditaci pro oblast vzdělávání, byla-li tato pravomocně zamítnuta. Několikaleté lhůty, do jejichž uplynutí nemůže žadatel opakovaně podat žádost, se vztahují i na studijní programy a oblasti vzdělávání, jimž byla akreditace odňata, nebo v případě, že byla vysoké škole udělena sankce za právní delikt.

A7. Kvalitní tým posuzovatelů a hodnotitelů je základem pro úspěšné nastavování kvality. AK v minulosti uspořádala několik seminářů pro členy pracovních skupin, aby je hlouběji seznámila se standardy pro posuzování studijních programů a s jejich aplikací. Posuzovatelé mají k dispozici metodickou pomůcku pro posuzování žádostí o akreditaci a nově byla zpracována i metodická pomůcka pro hodnotitele v rámci hodnocení vysokých škol, která detailně rozebírá jak zavedený postup a formální průběh hodnocení, tak metodiku posuzování různých aspektů činnosti vysokých škol. V aktivitách zaměřených na bližší seznamování členů pracovních skupin se standardy AK a jejich aplikací je vhodné pokračovat.

A8. AK rozhoduje o jmenování odborníků do pracovních skupin samostatně, přičemž členové AK mají k dispozici základní informace o daném odborníkovi: pracoviště, odborné zaměření a odborný životopis. Vysoké školy ani jiné instituce do jmenování členů pracovních skupin nevstupují, protože pracovní skupiny jsou odbornými poradními orgány AK a nikoli zastupitelskými orgány vysokých škol. Zásahy vysokých škol do jmenování členů pracovních skupin by mohly vážně narušit nezávislost AK a procesů vnějšího zajišťování kvality. Naopak je na úrovni pracovních skupin dodržován princip vyloučení střetu zájmů při posuzování konkrétních žádostí o akreditaci a hodnocení vysokých škol. Ze strany vysokých škol nebo jiných reprezentací konkrétních zájmů tak díky současnému nastavení nedochází k narušování nezávislosti AK.

Členství ve stálých pracovních skupinách je obměňováno podle potřeby, přinejmenším ale pokaždé, když se mění předseda stálé pracovní skupiny. To

odpovídá statutu AK. AK dbá na to, aby docházelo k obměně, aniž by byla narušena kontinuita a princip, že v obdobných situacích se přijímá obdobné stanovisko. Ze 198 členů stálých pracovních skupin, z nichž se pracovní skupiny skládaly v r. 2010, jich ve stálých pracovních skupinách na konci roku 2015 nadále působí 131, tj. 66%. Celkový počet členů pracovních skupin od r. 2010 vzrostl na dnešních 219.

Zároveň AK sleduje funkčnost pracovních skupin a podle situace mění zaměření pracovních skupin tak, aby lépe reflektovala spektrum oborů. Pracovní skupina pro matematiku a informatiku se rozdělila na pracovní skupinu pro aplikovanou informatiku a výpočetní techniku a pracovní skupinu pro matematiku a teoretickou informatiku. Strukturální proměnou prošla pracovní skupina pro vojenské a bezpečnostní obory (dříve pro vojenské obory) a pracovní skupina pro právo a veřejnou správu (dříve pro právo a bezpečnostní obory). Nově byla zřízena pracovní skupina pro oborové didaktiky, která působí vedle pracovní skupiny pro pedagogiku, psychologii a kinantropologii.

A9. Vzorový jednací řád stálých pracovních skupin AK je dostupný ve vnitřním informačním systému AK; vychází ze statutu AK a jeho dílčí úpravy odrážejí zkušenosti z posuzovací praxe, změny v technologiích (databázová úložiště) apod. I když si jej každá pracovní skupina může doplnit či uzpůsobit pro svou potřebu, jeho základní principy dané statutem musejí být dodrženy. Odměňování členů pracovních skupin a posuzovatelů vychází z rozpočtu AK a odráží množství a kvalitu zpracovaných odborných stanovisek.

A10. Spolupráce se zaměstnavateli či jejich zástupci se stále nedaří výrazněji institucionalizovat a formalizovat, částečně i proto, že mnohdy vstupují do jednání s AK spíše v zájmu konkrétního žadatele než jako skuteční partneři z hlediska dlouhodobějšího a koncepčního přístupu k vysokoškolskému vzdělávání, odborné profilaci, nastavení studentských praxí apod. Kvalitnější a efektivnější spolupráce probíhá v případě žádostí či jednání týkajících se regulovaných povolání, protože uznávací orgány (zpravidla orgány státní správy či profesní komory) ze zákona vydávají stanoviska k žádostem o akreditaci studijních programů, které připravují k výkonu regulovaných povolání. V tomto smyslu je možné pozitivně hodnotit komunikaci a spolupráci při přípravě standardů pro přípravu na učitelské povolání, společnou diskusi ke zdravotnickým nelékařským oborům (zejména přípravy nového studijního oboru „Dětská sestra“) a nyní i zapojení zástupců zaměstnavatelů do hodnocení zdravotnických nelékařských vysokých škol a jejich součástí jako členů účelových pracovních skupin. Proběhla také koncepční diskuse mezi pracovní skupinou AK pro veterinární medicínu a Komorou veterinárních lékařů České republiky o obsahu studijních programů a profilech absolventů veterinárních oborů. V oblasti neregulovaných povolání je spolupráce se zaměstnavateli méně častá, a pokud se vyskytuje, tak spíše při řešení konkrétních situací. Např. v r. 2013 proběhlo jednání za účasti soukromé firmy, ve spolupráci s níž žádaly o akreditaci technicky zaměřeného studijního programu dvě fakulty veřejných vysokých škol. Cílem jednání bylo upřesnění podmínek spolupráce ve vztahu k zákonnému rámci a standardům AK.

AK v rámci akreditačního procesu a hodnocení kvality vysokých škol získává velké množství dat a také konkrétních zkušeností s nastavováním systémů zajišťování kvality. Proto jako instituce působící ve veřejném zájmu a také z hlediska potřeby kultivace prostředí pro nastavování systémů zajišťování kvality je nezbytné, aby poskytovala odborné informace pro politickou sféru (formulování vysokoškolských politik), vysoké školy a ostatní partnery (stakeholdery) i odbornou a laickou veřejnost. Řadu informací (bez citlivých dat) zveřejňuje na svých webových stránkách

(stanoviska, jejich zdůvodnění, zprávy o hodnocení apod.) Pro odbornou a vědeckou veřejnost byl např. v r. 2013 publikován odborný článek o výstupech z hodnocení doktorských studijních programů ve vědeckém časopise *Pedagogika*¹. AK se také výrazným způsobem účastnila přípravy novely vysokoškolského zákona, kde zejména upozorňovala na nutnost souladu se standardy ESG a přispívala svými zkušenosti s nedostatky při zajišťování kvality, s nimiž se při své činnosti setkávala. Odborná činnost se pak týkala například podílu na tvorbě kariérního řádu učitelů a podnětů k rozvoji oborových didaktik, jejichž stav na vysokých školách v ČR dlouhodobě stagnoval. AK také významným způsobem odborně informuje o procesech zajišťování kvality jednak svou účastí na seminářích, jednak tím, že s klíčovými dokumenty odbornou veřejnost pravidelně seznamuje. V letošním roce pracovnice sekretariátu AK přeložila vybrané části revidovaných standardů ESG, které byly zveřejněny na webových stránkách AK. Tyto překlady také byly poskytnuty reprezentacím vysokých škol a politické reprezentaci podílející se na přípravě novely zákona o vysokých školách. Publikační a popularizační činnost je zajištěna jak v tištěných a elektronických médiích, tak ve sdělovacích prostředcích, kde se zástupci AK o své činnosti a problémech zabezpečování kvality vysokého školství odborně vyjadřují.

B1. Rozpočet AK stanovuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které jí přiděluje prostředky ze své rozpočtové kapitoly. Memorandum ministryně školství, mládeže a tělovýchovy o nezávislosti AK z r. 2010 zaručuje AK prostředky v takové výši, aby jí umožňovaly plnit její úkoly v péči o kvalitu vysokoškolského vzdělávání. Rozpočet AK se dá označit jako dlouhodobě stabilní, v praxi nedochází k jeho snižování ani k jeho zneužívání jako formy nátlaku na rozhodovací procesy AK. V případech, kdy AK žádala o navýšení rozpočtu v průběhu roku, byly její požadavky vždy uznány jako opodstatněné. Ideální stav oddělení rozpočtu AK od rozpočtu ministerstva, který by zajišťoval nezávislost AK z hlediska finančního zabezpečení, by byl sice žádoucí, ale nelze jej předpokládat ani po přijetí novely vysokoškolského zákona. Důvodem je zejména předpokládaný nárůst nákladů na obslužné administrativní činnosti, které ve stávajícím systému zajišťuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Přitom AK není právnickou osobou a nemůže tak vyvíjet vlastní výdělečné aktivity.

B2. AK formulovala svou misi (*mission statement*) a zveřejnila ji na svých webových stránkách. Mise odráží nejen poslání AK, její činnosti a cíle, ale také upřesňuje její vztah s dalšími aktéry v oblasti vysokého školství a definuje její roli v mezinárodním měřítku.

B3. Způsob nominace a jmenování členů AK je dán zákonem o vysokých školách. Zákon stanoví, že nominace jsou projednávány s vysokými školami, Radou pro výzkum a vývoj a Akademií věd ČR. Memorandum ministryně z r. 2010 navíc zaručuje, že nominace ministra vlády se budou zakládat pouze na odbornosti navrhovaných členů AK. Zákon o vysokých školách neumožňuje studentům členství v AK, naopak členy AK se mohou stát pouze uznávané odborné autority. Studenti se však zapojují do činnosti účelových pracovních skupin při hodnocení vysokých škol. Spolupráci s nimi by bylo vhodné rozšiřovat v oblastech, kde může účinně napomoci poslání AK v péči o kvalitu vysokoškolského vzdělávání.

¹ <http://www.akreditacnikomise.cz/cs/hodnoceni-vysokych-skol/zpravy-z-hodnoceni-dsp/513-hodnoceni-dsp-souhr-zjisteni.html>

Připravovaná novela zákona o vysokých školách zásadně mění způsob nominace členů. Členy Rady Národního akreditačního úřadu má jmenovat vláda na návrh ministra, a to část z osob navržených ministerstvem, jinými ústředními orgány státní správy, profesními komorami a organizacemi zaměstnavatelů, část z osob navržených orgány reprezentace vysokých škol a jednoho člena ze studentů navržených studentským orgánem reprezentace vysokých škol. Pozitivní v tomto návrhu je pravděpodobnost většího zapojení různých zainteresovaných skupin (stakeholderů), rizikem je snižování odbornosti, posilování klientelistických vazeb a možné tendence nereprezentovat veřejný zájem, ale zájem úzké skupiny.

B4. Členy pracovních skupin jmenuje AK na základě jejich odbornosti a s ohledem na zastoupení jednotlivých odborných zaměření v pracovních skupinách. Jsou poradními orgány, které AK zřizuje pro odbornou přípravu svých jednání v souladu se zákonem o vysokých školách a svým Statutem. Zapojení vysokých škol do nominací členů pracovních skupin není účelné, jelikož členové nezastupují své domovské vysoké školy a pracoviště. Je naopak nezbytné, aby při posuzování byli nezávislí. Nesmí docházet ke střetu zájmů, proto je pravidlem, že posuzovatel neposuzuje studijní programy ze svého pracoviště ani takové, do jejichž uskutečňování se má sám zapojovat. V případě účelových pracovních skupin jsou hodnocené vysoké školy informovány o složení pracovní skupiny, která bude hodnocení provádět. Ani zde nesmí mít člen účelové pracovní skupiny úzké vazby na vysokou školu, např. být jejím akademickým pracovníkem. Činnost stálých pracovních skupin upravují jejich jednací řády.

B5. Od vnějšího hodnocení v r. 2010 došlo k oddělení sekretariátu AK od odboru vysokých škol. Sekretariát se stal v rámci organizační struktury Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy samostatným oddělením. Nespadá tak pod žádné ředitele odboru ani náměstký, kteří by mohli ovlivňovat jeho činnost a přidělovat mu úkoly. Memorandum ministryně z r. 2010 navíc zaručuje, že odborná činnost sekretariátu bude řízena předsedou AK a ministerstvo do ní nebude zasahovat. Z hlediska vnitřních předpisů, finančního zabezpečení a personálního obsazení však zůstává sekretariát AK součástí ministerstva. Jeho vyčlenění ze struktury ministerstva by vyžadovalo změnu zákona a bylo by finančně náročné.

B6. AK částečně popsala metodiku vnitřního a vnějšího hodnocení své činnosti a vztah mezi nimi v kontrolní zprávě pro asociaci ENQA v r. 2012 a v dalších dokumentech, např. ve zprávách o vnitřním hodnocení. Vnitřní hodnocení probíhá od r. 2007. Pravidelně se zaměřuje na plnění doporučení hodnotícího panelu v rámci vnějšího hodnocení a jejich propojení se zpětnou vazbou od partnerů a zájmových skupin. I když se AK snaží trvale řešit všechna doporučení, zároveň každoročně určuje své priority a soustřeďuje se hlouběji na určitý konkrétní aspekt, který napomáhá zvyšování kvality její činnosti. Náležitosti zpráv o vnitřním hodnocení jsou dány tak, že musí vždy obsahovat analýzu, závěry a doporučení pro AK. V posledním období AK zpracovala komplexnější metodiku vnitřního zajišťování kvality vlastní činnosti, která má přesah i na působení pracovních skupin a získávání zpětné vazby od partnerů. Metodika odráží ustálenou praxi i požadavky revidovaných standardů ESG.

Vnější hodnocením neprochází AK ze zákona či na základě požadavků na národní úrovni, ale v souladu se standardy ESG prostřednictvím asociace ENQA. Jeho metodika i požadavky na zpracování sebehodnotící zprávy jsou proto dány podmínkami vnějšího hodnocení ENQA. Vnější hodnocení představuje klíčovou příležitost získat kritický náhled na činnost AK od nezávislého mezinárodního panelu expertů a také poznatky o tom, do jaké míry AK naplňuje evropské standardy

v komunitě akreditačních agentur. Vnější hodnocení je nutné vnímat také jako významný podnět pro zvyšování kvality procesů hodnocení vysokých škol a akreditovaných činností ze strany AK a tím i zvyšování kvality vysokoškolského prostředí v ČR.

3. Promítání revidovaných standardů ESG do činnosti AK

AK pozorně sleduje proměny standardů ESG a snaží se na tyto proměny pružně reagovat. Proto i současné vnitřní hodnocení zahrnuje analýzu, do jaké míry se do činnosti AK již promítají revidované standardy ESG a kde je ještě nutné je zpracovat do stávajících procesů a kritérií. Vnitřní hodnocení tak bude moci přispět i k procesu sebehodnocení, kterým AK prochází v rámci přípravy na vnější hodnocení asociací ENQA. Analýza reflektuje všechny tři části standardů ESG.

a. Část 1 standardů ESG: Vnitřní zajišťování kvality vysokými školami

V souvislosti s částí 1 standardů ESG je zjevné, že velká pozornost je věnována kvalitě posuzování a hodnocení ze strany AK a možnostem vysoké školy v rámci odvolacích procesů. Takováto analýza je dobrou příležitostí zkoumat posuzování AK v obecnější rovině zejména s ohledem na efektivitu a správnost posuzování a případná pochybení. Na vzorku odvolání vysokých škol proti nesouhlasným stanoviskům AK k žádostem o akreditaci a návrhům sankcí v případě zjištěných závažných nedostatků je možné sledovat oba aspekty. Při rozboru odvolání vysokých škol proti stanoviskům AK je důležité se ptát, jaké jsou hlavní důvody nesouhlasných stanovisek (tzn. nedostatky ve studijních programech), v jakých případech AK na základě odvolání vysoké školy změnila své stanovisko a zda při posuzování dochází k pochybení, případně, v čem a kde k pochybení dochází. Tato analýza by měla přispět k formulaci doporučení na zlepšení vlastní činnosti v oblasti posuzování studijních programů a také ukázat, na jaké oblasti je nutné se dále soustředit při zapracovávání revidovaných standardů ESG do činnosti AK.

Odvolání proti stanovisku AK probíhá podle správního řádu. V rámci řízení o akreditaci má vysoká škola několik příležitostí dát najevo svůj nesouhlas se stanoviskem AK. V případě nesouhlasného stanoviska k žádosti o akreditaci nebo návrhu sankcí (omezení, pozastavení či odnětí akreditace) vyzývá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vysokou školu, aby se ke stanovisku ve stanovené lhůtě vyjádřila. Pokud tak vysoká škola učiní a vyjádření obsahuje argumenty odborného charakteru, postupuje ministerstvo vyjádření AK k projednání. AK poté na základě projednání vyjádření vydává nové stanovisko k dané věci. Je-li opět nesouhlasné, ministerstvo o něm opět uvědomí vysokou školu a stanoví jí lhůtu k případnému vyjádření. V případě, že se vysoká škola k novému stanovisku AK vyjádří, předává ministerstvo věc znovu AK k projednání nebo již samo rozhoduje. Proti rozhodnutí ministerstva je podle správního řádu možné podat u ministerstva rozklad, o němž rozhoduje ministr. Ministerstvo rozklad zváží a může rozhodnutí samo zrušit, nebo je postoupí ministroví. Návrh na rozhodnutí o rozkladu ministroví předkládá rozkladová komise jím jmenovaná. Ministr rozkladu buď vyhoví a napadené rozhodnutí zruší, případně přijme jiné opatření ve prospěch napadajícího, nebo ho zamítne a rozhodnutí potvrdí. V nejvyšší instanci je proti rozhodnutí možné podat správní žalobu.

Pro analýzu odvolání byl zvolen vzorek vyjádření vysokých škol z období od počátku roku 2014 do konce roku 2015, tzn. vyjádření projednávána na 10 zasedáních AK. Mělo by se jednat o vzorek dostatečně početný k tomu, aby z něj bylo možné vyvodit obecnější závěry. Vzhledem k pevnému vymezení sledovaného období se některá vyjádření vztahují již k žádostem podaným a poprvé AK projednávaným v r. 2013 a zároveň některá řízení v době provádění analýzy stále běží.

Při analýze rozkladů byly brány v úvahu rozklady podané vysokými školami proti rozhodnutí ministerstva o akreditaci od vnějšího hodnocení AK mezinárodním expertním panelem v r. 2010. Jelikož se jedná o další stupeň možnosti odvolání ze strany vysoké školy, který je využíván méně často (řádově několik rozkladů ročně), umožní delší sledované období získat reprezentativnější poznatky.

I. Zdůvodnění nesouhlasných stanovisek AK a návrhů sankcí

V souladu s § 79 odst. 5 písm. a) a b) a odst. 6 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) AK nevydá k žádosti o akreditaci studijního programu souhlasné stanovisko z důvodů, že studijní program neodpovídá požadavkům uvedeným v části čtvrté zákona o vysokých školách nebo že studijní program není dostatečně zabezpečen po stránce personální, přístrojové a informační.

- Část čtvrtá zákona o vysokých školách

Nejčastějším důvodem pro vydání nesouhlasného stanoviska dle § 79 odst. 5 písm. a) zákona o vysokých školách je, že předkládaný studijní program (respektive studijní obor, pokud se studijní program na obory dělí), cíle studia, profil absolventa, možnosti uplatnění absolventa, nabídka povinných předmětů, obsah státní zkoušky a návrh témat kvalifikačních prací nejsou ve vzájemném souladu a nevytvářejí tak logický celek. Obsah studijního oboru bývá nejčastějším důvodem zamítnutí akreditace dle § 79 odst. 5 písm. a) zákona o vysokých školách i v případě, že vysoká škola předkládá žádost o akreditaci studijního programu vyššího typu, než s jehož realizací má zkušenosti (např. žádost o magisterský studijní program v případě, že vysoká škola doposud realizovala pouze bakalářské studijní programy). Četnost nedostatků v obsahu studijního oboru se snižuje s opakovaným předkládáním žádosti o akreditaci.

U magisterských a doktorských studijních programů AK vydává nesouhlasné stanovisko také z důvodu, že vysoká škola není řešitelem žádného externího výzkumného projektu souvisejícího se studijním oborem. Požadavek na externí výzkumný projekt (resp. u doktorského studijního programu významný domácí, příp. mezinárodní projekt či grant, např. GAČR, v oblasti vztahující se k doktorskému studijnímu programu) je stanoven standardy AK a vychází ze zákona o vysokých školách. Nesouhlasné stanovisko AK odůvodněné skutečností, že vysoká škola není nositelem žádného externího souvisejícího výzkumného projektu, je opět nejčastější v případě, že vysoká škola žádá o akreditaci nového studijního programu, resp. oboru. Nedostatečné pro vydání souhlasného stanoviska AK rovněž je, pokud vysoká škola vykazuje jako svůj vlastní výzkumný projekt, jehož řešitelem je zaměstnanec vysoké školy, který ovšem uvedený projekt řeší v rámci svého úvazku na jiné instituci, jež je nositelem tohoto projektu.

V současné době se snižuje počet žádostí o akreditaci magisterského či doktorského studijního programu za situace, kdy vysoká škola není řešitelem žádného externího projektu (což odporuje standardům AK), a narůstá počet žádostí, kdy vysoká škola řešitelem externího projektu je, nicméně tento výzkumný projekt se studijním oborem nesouvisí, či souvisí jen okrajově.

Společně s žádostí o akreditaci magisterského či doktorského studijního programu předkládá vysoká škola přehled grantů a projektů získaných pro vědeckou činnost v příslušném oboru za posledních pět let. V mnoha případech dochází k tomu, že vysoké školy předkládají obsáhlé seznamy tvůrčí a výzkumné činnosti bez ohledu na jejich vztah ke studijnímu oboru. Řešením by mohlo být, aby AK v požadavcích na předkládanou žádost omezila počet uváděných projektů (obdobně jako je tomu u publikační činnosti jednotlivých vyučujících) a požadovala externí přístup k výsledkům a publikačním výstupům z uvedených projektů tam, kde je to možné. Posouzení externích projektů se jeví jako nezbytné zejména v situaci, kdy je souvislost výzkumného projektu se studijním oborem hraniční a je vhodné posoudit externí projekt nejen z hlediska obsahového, ale rovněž z hlediska použité metodologie.

- Personální, přístrojové a informační zabezpečení

Nejčastějším důvodem pro vydání nesouhlasného stanoviska AK je nedostatečná odborná a publikační činnost vyučujícího vzhledem k vyučovaným disciplínám. AK v požadavku na odpovídající publikační činnost vychází z premisy, že pokud má vyučující předávat studentům aktuální poznatky v oblasti předmětů, které zajišťuje, musí v nich být rovněž publikačně činný, přičemž s vyšším typem studijního programu se zvyšují také nároky na kvalitu a zaměření publikační činnosti. V posledních letech se již AK pouze výjimečně shledává s vyučujícími, kteří nevykazují vůbec žádnou publikační činnost, nicméně publikační činnost, zejména u vyučujících působících na menších vysokých školách, často směřuje do jiné oblasti, než ve které zajišťují výuku. Tato skutečnost je částečně způsobena nízkým počtem habilitovaných vyučujících. Ti pak na vysoké škole zajišťují celou škálu studijních předmětů. AK se ve vyjádřeních vysokých škol setkává s částečně oprávněnou výhradou, že požadovaný počet 5 nejvýznamnějších publikací za posledních 5 let, kteří mají vyučující v žádosti o akreditaci uvádět, neumožňuje obsáhnout publikační činnost ke všem předmětům, pokud jich vyučující zajišťuje větší počet. Ve výjimečných případech by mohlo být umožněno uvést více výstupů či je specifikovat k jednotlivým předmětům; zároveň ale je nutné mít na zřeteli, že zejména na úrovni magisterského a doktorského studia by obsahové rozpětí předmětů zajišťovaných jedním vyučujícím nemělo být příliš velké, protože vyučující jen těžko může být specialistou ve více oblastech výzkumu.

Z kvalitativního hlediska je častým problémem chybějící publikační činnost vyučujících mimo nakladatelství vysoké školy, která o akreditaci žádá. Právě schopnost s publikacemi uspět v renomovaných či recenzovaných časopisech a nakladatelstvích vypovídá o kvalitě odborné činnosti vyučujícího. V tomto smyslu je vhodné upravit standardy.

Dalším důvodem pro vydání nesouhlasného stanoviska AK k žádosti o akreditaci je nedostatečné personální zabezpečení studijního programu z hlediska garanta studijního programu (resp. oboru, jestliže se studijní program na obory dělí). Novela zákona o vysokých školách z roku 2010 do něj zanesla ustanovení, že pouze docent či profesor může garantovat kvalitu a rozvoj studijního programu

uskutečňovaného vysokou školou. Dle standardů AK musí publikační činnost garanta studijního oboru být dostatečně kvalitní a souviset s navrhovaným studijním oborem. Případný nesoulad je důvodem pro nesouhlasné stanovisko AK. AK při hodnocení zabezpečení studijního programu z hlediska garanta rovněž zohledňuje celkovou výši úvazků, perspektivu působení garanta při rozvoji studijního programu apod.

Nesouhlasné stanovisko vydá AK rovněž v případě, že profilující studijní předměty (tj. předměty teoretického základu, které vstupují do státních závěrečných zkoušek a které mají podstatný vliv na získané znalosti a dovednosti absolventa studijního oboru), jsou zajišťovány externími vyučujícími. Zde je třeba upozornit, že pojem externí vyučující není ve standardech AK nijak definován (není zcela zřejmé, zda se jedná o vyučujícího, který nepůsobí na vysoké škole v rozsahu plného pracovní poměru, či o vyučujícího, který působí na vysoké škole na dohodu o provedení práce či činnosti). Rovněž je třeba upozornit na možný rozpor ve standardech AK věnovaných personálnímu zabezpečení, které v bodě 1) uvádějí, že profilující předměty nesmějí být zajišťovány externisty, ale zároveň v bodě 3) uvádějí, že profilující předměty musejí být zajištěny převážně vyučujícími, kteří mají na vysoké škole uzavřen plný pracovní poměr, tedy nikoliv bezvýhradně, jak vyplývá z bodu 1). Uvedené body standardů AK by bylo vhodné dát do souladu, rozlišit mezi povinnými a profilujícími předměty a jednoznačně vymezit pojem externí vyučující.

Z hlediska informačního zabezpečení studijního programu odůvodňuje AK nejčastěji své nesouhlasné stanovisko nedostatečným zabezpečením kombinované formy studia studijními oporami, které mají nahradit studentům kombinované formy účast na přímé výuce. Studijní opory by měly umožňovat samostatné studium, včetně úkolů pro studenta ověřujících pochopení probírané látky, průvodce studiem, včetně pravidel komunikace s tutorem apod. Kvalitativní nároky na studijní opory naopak většinou nesplňují samotná skripta, či rozšířené sylaby předmětů, které jsou vysokými školami často jako studijní opory předkládány. Při žádosti o akreditaci kombinované formy bakalářského či magisterského studijního programu AK požaduje předložení studijních opor alespoň pro třetinu teoretických předmětů při podávání žádosti, přičemž by měl být zcela zabezpečen minimálně první semestr studia. Bylo by nicméně vhodné ve standardech a náležitostech žádostí stanovit, že při prodloužení platnosti akreditace studijního programu v kombinované formě studia musí být předložena ucelená sada studijních opor pro veškeré povinné/povinně volitelné či profilující předměty tak, aby bylo možné ověřit kvalitu zabezpečení distanční části výuky. Tyto formulace ve standardech AK doposud chybějí a některé žádosti o prodloužení platnosti akreditace jsou doprovázeny pouze ukázkami studijní opor, a to pouze pro část předmětů.

II. Analýza odvolání vysokých škol

- Vyjádření

Jedná se o analýzu stanovisek AK, které byly ze strany vysokých škol zpochybněny formou vyjádření v rámci správního řízení a formou rozkladů proti rozhodnutí ministerstva o akreditaci. Předmětem analýzy jsou vyjádření ke stanoviskům, která AK obdržela a projednala na svých zasedáních v roce 2014 (zasedání č. 01/2014 - 05/2014) a 2015 (zasedání č. 01/2015 - 05/2015), a dále rozklady podané proti rozhodnutím ministerstva od posledního vnějšího hodnocení mezinárodním panelem hodnotitelů v roce 2010.

Od začátku roku 2014 do konce roku 2015 AK projednala 75 vyjádření vysokých škol ke svým nesouhlasným stanoviskům k žádostem o akreditaci a k návrhům sankcí, konkrétně omezení stávající akreditace. V 35 případech AK trvala na svém původním stanovisku, tedy na neudělení (resp. neprodloužení, nerozšíření) akreditace nebo na návrhu na omezení akreditace. V 40 případech AK na svém původním stanovisku netrvala a souhlasila s udělením (resp. prodloužením, rozšířením) akreditace či dále nenavrhovala omezení akreditace.

Celkový počet vyjádření VŠ	AK trvala na svém stanovisku	AK netrvala na svém stanovisku
75	35	40

Pozn.: V 18 případech vysoká škola podala na výzvu ministerstva další vyjádření k novému stanovisku AK, kterým se potvrzovalo původní nesouhlasné stanovisko AK či návrh na omezení akreditace. AK tato další vyjádření znovu projednala. U 10 studijních oborů potvrdila své dosavadní stanovisko, zatímco u zbývajících 8 své stanovisko změnila a souhlasila s udělením (resp. prodloužením, rozšířením) akreditace či dále nenavrhovala omezení akreditace.

Analýza jednotlivých případů vyjádření vysokých škol, na jejichž základě AK změnila své původní nesouhlasné stanovisko či návrh sankcí, ukázala, že v naprosté většině případů AK přehodnotila své stanovisko na základě kvalitativních změn ve studijních programech. Ve vyjádřeních vysokých škol je možné obsahově rozlišit jednak vyjasnění stávajících skutečností a doplnění chybějících údajů tak, aby bylo možné stávající stav posoudit, jednak nové skutečnosti a kvalitativní změny ve studijním programu včetně jeho zabezpečení. Ze 40 případů, kdy AK po projednání vyjádření vysokých škol změnila své původní stanovisko, se jednalo o 36 vyjádření, která přinášela kvalitativně nové skutečnosti (např. studijní opory pro kombinovanou formu studia ad.) a uváděla provedené změny ve studijním programu (např. změny ve studijním plánu, změny v personálním zabezpečení ad.). Z toho 21 vyjádření obsahovalo jak vyjasnění skutečností a doplnění chybějících údajů (např. odbornou argumentaci týkající se pojetí studijního oboru, údajů o publikační činnosti vyučujících ad.), tak informovalo o změnách ve studijním programu a jeho zabezpečení. Pouze ve 4 případech AK přehodnotila své původní stanovisko jen na základě vyjádření, v němž vysoká škola neuvedla kvalitativně nové skutečnosti, ale pouze blíže vysvětlila stávající stav. Na základě daného vzorku vyjádření lze tedy říci, že AK mění své nesouhlasné stanovisko, případně netrvá na návrhu sankcí téměř výhradně v případech, kdy studijní program a jeho zabezpečení dozná kvalitativních změn. Změna stanovisek AK se tak obecně jeví jako opodstatněná, vyvolaná změnami ve studijním programu na základě požadavků AK.

Počet vyjádření, která obsahovala vyjasnění stávajícího + kvalitativně nové skutečnosti	Počet vyjádření, která obsahovala pouze kvalitativně nové skutečnosti	Počet vyjádření, která obsahovala pouze vyjasnění stávajícího stavu	Celkový počet vyjádření, na jejichž základě AK netrvala na původním stanovisku
21	15	4	40

Ve sledovaném vzorku lze nicméně pozorovat některé nedostatky a prostor pro zlepšení na straně AK.

1. V případě dvou studijních programů s totožným názvem v jednooborové a dvouoborové formě AK své původní nesouhlasné stanovisko zdůvodnila ve dvou rovinách: nedostatečnou garancí podle § 70 odst. 4 zákona o vysokých školách a absencí odpovídajícího výzkumu souvisejícího se studijním oborem. Vysoká škola v rámci správního řízení uspokojivě vyřešila otázku garance studijního oboru, nevyjádřila se nicméně k výzkumu. AK přesto dále netrvala na svém původním stanovisku a souhlasila s prodloužením, resp. rozšířením akreditace. Konečné stanovisko AK otázku výzkumu zcela opomíjí, ačkoli byla zprvu důvodem k neprodloužení akreditace a vysoká škola ji uspokojivě nevyřešila.
2. Nejméně v jednom případě došlo k tomu, že AK upozornila na některé nedostatky ve studijním programu až při druhém, resp. třetím projednávání studijního programu. V konkrétním případě AK vyslovila k žádosti o akreditaci nesouhlasné stanovisko, které zdůvodnila nedostatečným personálním zabezpečením konkrétních předmětů a nevyhovujícími studijními oporami pro kombinovanou formu studia. Vysoká škola se v rámci správního řízení k těmto výtkám vyjádřila a AK její vyjádření projednala. Ve svém dalším stanovisku, kterým bylo projednávání vyjádření přerušeno, AK upozornila na další nedostatky ve studijním programu týkající se zejména praxí a obsahu státních závěrečných zkoušek ve vztahu ke studijním předmětům. Vysoká škola opět reagovala vyjádřením a AK po následném projednání tohoto vyjádření souhlasila s udělením akreditace, vyslovila však požadavky na další úpravy studijního plánu zahrnutím konkrétních problematik. Veškeré výhrady, které byly zdůvodněním nesouhlasného stanoviska a obsahem doporučení při souhlasném stanovisku, měly být vysloveny již při prvním projednávání žádosti.
3. Nejméně v jednom případě vysoká škola adekvátně nereagovala na výtku AK, protože ji interpretovala jinak, než byla míněna. Jednalo se o stanovisko, že kombinovaná forma studia není dostatečně zabezpečena studijními oporami. Vysoká škola ve svém vyjádření deklarovala, že sadu 25 studijních opor předloženou spolu s žádostí považuje za odpovídající. Až ve svém druhém stanovisku AK specifikovala, že jako problematickou spatřuje podobu a obsah studijních opor. Vysoká škola následně ve svém dalším vyjádření studijní opory přepracovala. Pokud by AK upřesnila již ve svém prvním stanovisku, že nedostatky spatřuje v podobě a obsahu studijních opor, nikoli v jejich domnělé neexistenci či nízkém počtu, jak se dle svého vyjádření zřejmě domnívala vysoká škola, řízení ve věci žádosti mohlo být rychlejší a méně administrativně náročné.
4. Na základě upozornění ve dvou vyjádřeních vysokých škol bylo kontrolou zjištěno, že doporučené formuláře žádosti o akreditace zveřejněné na webu AK zcela neodpovídají posuzovací praxi. Z několika vyjádření vysokých škol také vyplývá, že může docházet k odlišným interpretacím standardů AK a doporučených formulářů pro žádosti o akreditace. Jelikož se konkrétní zpochybnění výkladu standardů AK a akreditačních formulářů vyskytují jen ojediněle, lze usuzovat, že pro velkou většinu žadatelů není jejich správné porozumění problematické. I tato ojedinělá upozornění a zejména provedená kontrola aktuálnosti standardů a formulářů žádosti

však poukazují na potřebu věnovat zvýšenou pozornost průběžné úpravě standardů a doporučených formulářů, dbát na jejich aktuálnost a užívat co nejjednoznačnější a nejlépe formulace při jejich zpracování.

Z analýzy dále vyplynulo, že AK přerušila projednávání 12 vyjádření a vyžádala si další údaje nezbytné k jejich posouzení. V jednom případě se jednalo o opětovné zvážení a vyjasnění koncepce studia a u jednoho vyjádření se požadavky týkaly podrobnějších údajů o studijním plánu, státních závěrečných zkouškách, praxích, kombinované formě studia ad. U 10 vyjádření vysokých škol však AK žádala o doložení aktualizovaných studijních plánů s údaji o personálním zajištění výuky jednotlivých předmětů a odborných životopisů vyučujících. Lepší informovanost vysokých škol o nutnosti doložit tyto materiály, pokud ve svých vyjádřeních deklarují změny ve studijním plánu nebo zajištění výuky novými vyučujícími, by měla vést ke zrychlení správního řízení a snížení administrativního zatížení na obou stranách.

- Rozklady

Vysoké školy v uvedeném období ročně podaly řádově několik rozkladů proti rozhodnutí ministerstva o akreditaci. Ve většině případů rozkladová komise ministra rozklady zamítla. Pokud bylo rozkladu vyhověno, důvodem byla zpravidla pochybení v rozhodnutí vydaném ministerstvem. U jednoho rozkladu proti rozhodnutí je však na místě detailněji analyzovat stanovisko AK.

Ministr vyhověl rozkladu proti rozhodnutí ministerstva o omezení akreditace studijního programu. Na začátku tohoto řízení AK navrhla omezení akreditace daného studijního programu, jelikož shledala závažné nedostatky ve skladbě studijního plánu a personálním zabezpečení některých studijních předmětů. Vysoká škola ve svém vyjádření ke stanovisku AK odborně argumentovala ke skladbě studijního plánu a vysvětlila některé skutečnosti týkající se personálního zabezpečení. AK však trvala na svém stanovisku a požadovala zejména změnit název studijního oboru tak, aby lépe odpovídal studijnímu plánu. Ministerstvo na základě návrhu AK rozhodlo o omezení akreditace a vysoká škola podala proti rozhodnutí rozklad k ministrově. Ministr shledal, že není zřejmé, zda nedostatky konstatované AK jsou skutečně závažnými ve smyslu § 85 odst. 2 zákona o vysokých školách a zda ve studijním plánu došlo ke kvalitativním změnám oproti stavu při akreditaci studijního programu, resp. oboru. V případě, že nedošlo, měly být závažné nedostatky konstatovány již při projednávání dřívější žádosti o udělení akreditace studijnímu programu. Ministr vyzval AK k odbornému projednání rozkladu. AK na základě rozkladu a stanoviska ministra shledala, že není důvod omezit akreditaci studijního programu, a pouze formulovala doporučení ve smyslu předchozích výtek. Ministr následně rozkladu vyhověl a akreditace nebyla omezena.

Vysoká škola ve svém rozkladu neuvedla kvalitativně nové údaje a pouze odborně argumentovala k obhajobě stávajícího stavu, ke změně stanoviska AK tak nevedla změna v podstatných skutečnostech týkajících se studijního programu. Naopak důležité bylo, že od akreditace studijního programu, resp. oboru nedoznal studijní plán ani profil absolventa v aspektech, které byly důvodem pro návrh na omezení akreditace, významných změn. Ukázalo se tedy, že posouzení AK při akreditaci a následné reakreditaci, kdy navrhla omezení akreditace, nebylo konsistentní, protože AK posoudila v obou případech shodné skutečnosti jinak. AK musí důsledně dbát na konzistentnost posuzování jednotlivých studijních programů, resp. oborů. Zdůvodnění nesouhlasného stanoviska nebo návrhu sankcí nedostatky,

kteře nebyly konstatovány při dřívějším projednávání studijního programu, ačkoli se stav kvalitativně nezměnil, není dobrou praxí, nepřispívá k budování důvěry v AK a není ani právně obhajitelné.

III. Reflexe standardů ESG

Standardy ESG v jejich revidované podobě přijaté na ministerské konferenci v květnu 2015 AK z větší části při posuzování žádostí o akreditaci dlouhodobě reflektuje, některé jejich aspekty však doposud ve větší míře zohledňovány nebyly. Vysoké školy rovněž ve svých vyjádřeních odkazují na některé prvky obsažené ve standardech ESG (bez přímé reference ke standardům ESG), ovšem ve velmi různorodé míře. Jedním z cílů tohoto vnitřního hodnocení je proto také ukázat možnosti a prostor pro výraznější promítání standardů ESG do stanovisek AK. Přitom je však nutné mít na paměti, že ačkoli AK pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání, při posuzování žádostí o akreditaci a při hodnocení je vázána ustanoveními zákona o vysokých školách.

Standard ESG 1.1 zakotvuje politiku vnitřního zajišťování kvality, která je pro vysoké školy nezbytná, jelikož vysoké školy jsou primárně odpovědné za kvalitu vysokoškolského vzdělávání. Vysoké školy ve svých vyjádřeních k nesouhlasným stanoviskům někdy používají takové argumenty, které se váží k zajišťování kvality na daném pracovišti, např. uvádějí odborné diskuse a úvahy, jež nad problematickými aspekty studijního programu proběhly, a zdůvodňují uskutečněné kroky. Zároveň některá vyjádření vysokých škol ukazují na jistou nekritičnost a nedostatečnou schopnost kriticky analyzovat a vyhodnocovat vlastní činnost.

AK zpravidla ve svých stanoviscích nehodnotí samotný systém vnitřního zajišťování kvality na vysoké škole, ale posuzuje zejména jeho výstupy, tedy koncepci a zajištění studijního programu. Je to dáno jednak tím, že AK k fungování systému vnitřního zajištění kvality na vysoké škole ze žádosti o akreditaci ani z vyjádření nemá komplexní informace, a hlavně tím, že při vydávání stanovisek k žádostem o akreditaci se řídí povinnostmi, které jí ukládá zákon o vysokých školách, to jest posoudit personální, přístrojové a informační zabezpečení studijního programu a jeho soulad s požadavky v části čtvrté zákona o vysokých školách (viz výše). Pro posuzování systému vnitřního zajišťování kvality je větší prostor při hodnocení vysokých škol. Zde AK tento aspekt dlouhodobě zohledňuje a v budoucnu tak bude činit ve zvýšené míře v reakci na revizi standardů ESG.

AK při posuzování bere do určité míry zřetel na obsah standardu 1.3, který se týká výuky zaměřené na studenty, aktivní zapojení studentů do procesu učení a způsobů hodnocení studentů. AK posuzuje anotace jednotlivých studijních předmětů ve studijním plánu, formu výuky (přednášky, semináře ad.), způsob zakončení předmětů (zkouška, zápočet ad.) a další požadavky na studenty v rámci studijního předmětu. Ve stanoviscích AK se hodnocení studijních předmětů objevuje převážně pouze ve smyslu jejich obsahu ve vazbě na profil absolventa studijního oboru a dosažených znalostí a argumentace bývá spíše v obecné rovině (např. že chybějí předměty z určité oblasti, že do studijního plánu je třeba doplnit určitou problematiku ad.) Bylo by možné se více zaměřit na konkrétnější analýzu, zda a jak kromě obsahu studijních předmětů také způsob výuky a hodnocení studentů v jednotlivých studijních předmětech umožňuje dosažení konkrétních dovedností deklarovaných v profilu absolventa. Na tyto otázky se AK blíže zaměřuje i při hodnocení uskutečňování studijních programů na vysokých školách.

Problematika standardu 1.5, který se týká vyučujících, je při posuzování studijních programů AK velice podstatná. AK podrobně hodnotí personální zabezpečení studijních programů a k tomuto účelu vyžaduje od žadatelů a posuzuje odborné životopisy všech vyučujících a údaje o jejich působení na dané vysoké škole i na jiných vysokých školách. AK vyžaduje, aby vyučující byli odborně činní ve svých oborech a publikovali k tématům svého odborného zaměření, a také aby jejich výuková a další pracovní zátěž byla přiměřená (standarty AK mimo jiné stanoví, že vyučující nesmí mít celkem více než 1,75 úvazku u všech zaměstnavatelů). Publikační činnost, kvalifikační růst a míra zapojení do výuky zároveň indikují, jakou politiku vysoká škola vůči akademickým pracovníkům uplatňuje. Kvalita personálního zabezpečení ukazuje také na funkčnost vnitřního zajišťování kvality vzdělávací činnosti na vysoké škole. V případě, že AK konstatuje nedostatky v personálním zabezpečení, lze také posoudit schopnost kritické sebereflexe vysoké školy při jejich odstraňování i ve vyjádřeních vysoké školy k dané situaci.

Jelikož nedostatečné personální zabezpečení bývá jedním z nejčastějších důvodů pro nesouhlasné stanovisko AK k žádosti o akreditaci i pro návrh sankcí, bývá také často předmětem argumentace ve vyjádřeních vysokých škol. Analýza vyjádření vysokých škol ukázala, že vyjádření jsou úspěšná téměř výhradně v případech, kdy vysoká škola provede kvalitativní změny v zajištění studijního programu. Samotná argumentace, že personální zabezpečení studijního programu je dostatečně kvalitní, zpravidla k přehodnocení stanoviska AK nestačí, nejsou-li doloženy nové skutečnosti či údaje (viz výše).

Standard 1.6 stanovuje, že studenti musí mít k dispozici dostatečné studijní zdroje a podporu při studiu. AK v souladu se zákonem o vysokých školách posuzuje přístrojové a informační zabezpečení studijního programu. Tato problematika se však kromě studijních opor pro kombinované studium neobjevuje ve stanoviscích AK k žádostem o akreditaci. Přístrojové a informační zabezpečení je ve výraznější míře předmětem posuzování při hodnocení vysokých škol. Bylo by však možné mu věnovat větší pozornost i při posuzování žádostí o akreditaci.

AK se při projednávání žádostí o akreditaci zabývá kvalitou studijních zdrojů pro kombinovanou formu studia. Standardy AK stanovují požadavky na studijní opory a v žádosti o akreditaci se vyžadují údaje o tom, jakým způsobem bude uskutečňována kombinovaná forma studia včetně organizace studia v jednotlivých studijních předmětech. Nevhodná koncepce kombinované formy studia a zejména nedostatečná kvalita studijních opor bývá častým důvodem pro nesouhlasné stanovisko AK k akreditaci studijních programů v kombinované formě studia.

Obměna a aktualizace studijních programů je nezbytná pro přizpůsobení vývoji oborů i společnosti. Standard 1.9 zdůrazňuje potřebu pravidelných úprav studijních programů a jejich průběžného zkvalitňování. AK v žádostech o prodloužení platnosti akreditace sleduje a posuzuje, k jakým změnám došlo od posledního projednávání předmětného studijního programu. Důraz je kladen na dlouhodobý trend rozvoje pracoviště zejména z hlediska personálního zabezpečení studijních programů.

Jak ale ukázala předchozí analýza, výjimečně se objevují případy, kdy posouzení AK není konsistentní s dřívějšími stanovisky. Bylo by proto vhodné s dřívějšími stanovisky AK při prodloužování platnosti studijních programů pracovat systematictěji a důsledněji, což by rovněž přispělo k posuzování studijních programů v jejich specifickém kontextu a lépe umožnilo formulaci doporučení, která by poskytla jasná vodítka ke zkvalitňování studijního programu s ohledem na jeho specifika a vývoj. V důsledku by tak AK mohla ještě lépe naplňovat svou úlohu podpory vysokých škol ve zvyšování kvality vzdělávací činnosti. Překážkou pro

hlubší zaměření na kvalitativní změny v čase ve studijních programech je vysoký počet projednávaných žádostí o akreditace, který již v současnosti AK přetěžuje. Se současnými personálními a finančními zdroji by byla systematická detailnější analýza historie jednotlivých studijních programů v rámci posuzování žádostí velice problematická.

b. Část 2 standardů ESG: Vnější zajišťování kvality prostřednictvím AK

Druhá část standardů ESG se týká procesu vnějšího zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání, v případě AK tedy akreditace studijních programů a hodnocení vysokých škol a jejich akreditovaných činností. Mnohé ze standardů části druhé se ze své podstaty více vztahují k hodnocení vysokých škol, řadu lze však také zohledňovat při posuzování žádostí o akreditace. Důležitá je provázanost se standardy části první (standard 2.1), kdy vnější zajišťování kvality musí brát na zřetel a posuzovat vnitřní zajišťování kvality v rámci vysokých škol, jelikož vysoké školy jsou primárně odpovědné za kvalitu uskutečňované vzdělávací činnosti.

Z hlediska nastavení procesů a postupu při hodnocení vysokých škol (standard 2.2) AK naplňuje podstatu standardů ESG. Cílem hodnocení je zejména napomoci vysoké škole a poskytnout jí konkrétní vodítka ke zlepšování kvality akreditovaných činností i vnitřního hodnocení. Postup při hodnocení směřuje k tomuto cíli. V souladu se standardy ESG (standard 2.3) AK vyžaduje od vysokých škol sebehodnocení a vlastní hodnotící zprávu, následuje hodnocení účelovou pracovní skupinou AK, které zahrnuje i návštěvu na místě. AK poté přijme závěrečnou hodnotící zprávu, vydá doporučení pro vysokou školu a stanoví opatření ke kontrole jejich naplňování. Většinou se jedná o požadavek na zpracování kontrolní zprávy v určeném termínu. Požadavek na zaslání kontrolní zprávy v termínu, který často bývá v řádu let po vydání stanoviska, je běžný i ve stanoviscích k žádostem o akreditaci. V této oblasti by mohlo dojít ke zlepšení návazných procesů zajišťování kvality, kdyby byl na straně AK nastaven mechanismus pravidelného ověřování, zda byly veškeré požadované kontrolní zprávy v termínu přijaty, a upozorňování vysokých škol na neodeslané kontrolní zprávy.

Posuzování žádostí o akreditaci i hodnocení vysokých škol se opírá o standardy AK (standard 2.5), které obsahují jasně formulované podmínky nezbytné minimální úrovni kvality vzdělávací činnosti. Nejde ovšem o mechanické posuzování splnění a nesplnění podmínek, posuzovatelé a hodnotitelé se i v případě splnění minimálních podmínek řídí vlastní racionální odbornou úvahou, přičemž berou v úvahu specifický kontext vysoké školy, příp. studijního programu. Standardy AK, stejně jako metodická pomůcka pro posuzovatele žádostí a metodická pomůcka pro hodnotitele jsou zveřejněny na webových stránkách AK. Ačkoli v některých případech odvolání vůči stanoviskům AK se objevují pochybnosti o konsistentní aplikaci standardů či posuzovací praxe, AK dbá na to, aby postupovala v obdobných případech obdobně, a ve správním řízení nikdy nebyl konstatován opak. V případech, kdy by bylo vhodné dbát na větší konzistentnost stanovisek, se nejedná o nerovné požadavky na vysoké školy nebo nestejnou interpretaci standardů vůči různým žadatelům.

Vnější zajišťování kvality AK je v souladu se standardy ESG prováděno na základě hodnocení odborníky (*peer-review*; standard 2.4). Jak posuzování žádostí o akreditace na úrovni pracovních skupin, tak hodnocení vysokých škol probíhá v pracovních skupinách složených z uznávaných odborníků v daných oblastech,

zejména z řad akademických pracovníků, dále studentů a odborníků z praxe. Zapojení studentů a odborníků z praxe do pracovních skupin je postupně rozšiřováno. I nadále je třeba hledat vhodné příležitosti a využívat možnosti pro další spolupráci.

Zprávy AK z hodnocení vysokých škol mají jednotnou strukturu v souladu se standardy ESG a mají informační hodnotu jak pro hodnocenou vysokou školu, tak veřejnost (standard 2.6). Vždy obsahují úvod týkající se formální stránky hodnocení, obsahovou část, závěry, závěry k akreditacím a případným sankcím (pokud z hodnocení vyplývají), doporučení a opatření ke kontrole naplňování doporučení. AK považuje za dobrou praxi, že vysoká škola má vždy možnost upozornit na faktické nepřesnosti v návrhu zprávy a ke zprávě jako celku i jejím závěrům se vyjádřit při projednávání před AK, kam jsou zástupci hodnocené vysoké školy na základě Statutu AK vždy zváni.

Mechanismus, jak se mohou vysoké školy odvolat vůči stanovisku AK či dalším formálním výstupům z procesů vnějšího zajišťování kvality, je jednoznačně stanoven a zakotven v legislativním rámci (standard 2.7). Jedná se o možnost vyjádřit se k nesouhlasnému stanovisku AK a podat rozklad a správní žalobu proti rozhodnutí ministerstva (viz výše). Naproti tomu mechanismus podávání stížností na postup AK není nastaven samostatně. Pokud vysoké školy takové námitky uplatňují, činí tak zpravidla jako součást odvolání (tedy vyjádření ke stanovisku AK, rozkladu proti rozhodnutí). Zabývá se jimi AK při projednávání vyjádření, ministerstvo při vydávání rozhodnutí o akreditaci či sankcích, resp. ministr v případě rozhodnutí o rozkladu. Ačkoli tedy mechanismus podávání stížností vysokých škol není formálně oddělen, v praxi jsou připomínky tohoto charakteru vypořádávány na příslušných úrovních ve správním řízení.

c. Část 3 standardů ESG: AK jako orgán zajišťující kvalitu vysokoškolského vzdělávání

Z hlediska naplňování standardů části třetí ESG, tedy standardů pro agentury zajišťující kvalitu, je klíčové, že AK je právně uznávaným orgánem pečujícím o kvalitu vysokoškolského vzdělávání na národní úrovni (standard 3.2). Její role a působnost vyplývá ze zákona o vysokých školách a statutu schváleného vládou. Její poslání je formulováno v tzv. misi (*mission statement*) zveřejněné na webových stránkách AK. V oblasti vnějšího zajišťování kvality AK vydává stanoviska k žádostem o akreditaci a dalším záležitostem a hodnotí vysoké školy a uskutečňování jejich akreditovaných činností (standard 3.1).

AK je nezávislá ve svém rozhodování a rovněž je ošetřena nezávislost jednotlivých členů a dalších osob zapojených do jejích činností (standard 3.3). Nezávislost AK z pohledu organizačního zakotvuje nejen zákon o vysokých školách a její statut, ale rovněž Memorandum ministryně o nezávislosti AK z r. 2010. AK jako orgán není žádnému jinému podřízena. Tyto dokumenty garantují rovněž funkční nezávislost v tom smyslu, že ministerstvo, které zabezpečuje činnost AK po materiální a finanční stránce, nijak nezasahuje prostřednictvím financování či materiálního zabezpečení do odborné činnosti AK a neovlivňuje její rozhodovací procesy a funkční mechanismy. Je však nutné průběžně sledovat a vyhodnocovat, zda nedochází k pokusům o narušování nezávislosti AK ze strany ministerstva a dalších institucí, a v případě potřeby včasně reagovat.

Zdroje, kterými disponuje AK pro svou činnost, zajišťuje ministerstvo (standard 3.5). V r. 2014 se podařilo navýšit počet pracovníků sekretariátu AK na sedm, což výrazným způsobem přispívá k plnění úkolů v péči o kvalitu

vysokoškolského vzdělávání. Bylo by nicméně žádoucí další personální posílení sekretariátu, neboť počet jeho pracovníků zdaleka nedosahuje výše běžné v ostatních evropských zemích. Z finančních prostředků, které má AK k dispozici, je schopna financovat svou činnost v současném rozsahu. Současný stav však neumožňuje odměňovat osoby zapojené do činnosti AK adekvátním způsobem (symbolické odměňování znamená, že práce pro AK je spíše prací ve veřejném zájmu nebo v zájmu rozvoje vlastního oboru), a to včetně honorování mezinárodních odborníků a účasti na hodnocení vysokých škol.

Zákon o vysokých školách ukládá AK povinnost zveřejňovat výsledky hodnocení vysokých škol. AK zpřístupňuje veškeré zprávy o hodnocení a také zápisy z jednání, kde se vydávají stanoviska k žádostem o akreditaci a dalším projednávaným záležitostem, na svých webových stránkách a předává tímto způsobem veřejnosti poznatky z vnějšího zajišťování kvality (standard 3.4). Zástupci AK rovněž uplatnili tyto poznatky při jednáních o přípravě novely zákona o vysokých školách a jejích prováděcích předpisech, které probíhají od r. 2014. Jednou z příležitostí, jak prezentovat zkušenosti a výstupy z vnějšího zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání, je plánovaný workshop v červnu 2016, který by měl odborně zhodnotit dosavadní činnost AK a upozornit na aktuální problémy zajišťování kvality vysokých škol.

Významným prvkem pro akreditační agentury je nastavení vnitřního hodnocení kvality vlastní činnosti (standard 3.6). Stejně jako jsou vnitřní mechanismy zajišťování kvality požadovány po vysokých školách, musí je uplatňovat i akreditační agentury samy vůči sobě. AK pravidelně provádí vnitřní hodnocení, které má za cíl jednak vyhodnocovat kroky uskutečněné k naplňování evropských standardů a doporučení z vnějšího hodnocení, jednak podrobnější analýzu a sledování otázek, které jsou pro AK podstatné v jejím specifickém kontextu. Mechanismy vnitřního zajišťování kvality jsou zakotveny v metodice vnitřního zajišťování kvality AK, která tak přispívá k větší transparentnosti a naplňování principu zodpovídání se (*accountability*) na straně AK. Z hlediska standardu týkajícího se vnitřního hodnocení kvality lze zvážit další možné způsoby získávání zpětné vazby a podnětů ke zlepšování.

4. Závěry

Vnitřní hodnocení AK v r. 2015 v analýze zohlednilo jak zahájené vnější hodnocení naplňování doporučení z předchozího vnějšího hodnocení, tak nutnost souladu s revidovanými evropskými standardy pro zajišťování kvality vysokého školství tzv. ESG, který bude v probíhajícím vnějším hodnocení posuzován. Vnitřní hodnocení tak tvoří základ, z něhož vychází sebehodnotící zpráva zpracovávaná AK pro mezinárodní hodnotící panel.

V období od vnějšího hodnocení v r. 2010 AK soustavně usilovala o zlepšení a změny v oblastech, jak je doporučil expertní panel. V některých oblastech změn nebylo možné dosáhnout, protože by vyžadovaly legislativní úpravu, nebo proto, že závisejí na rozhodnutí dalších orgánů, např. v otázce změny postavení sekretariátu AK a změny financování AK. V jiných bodech však AK zaznamenala výrazný posun či zlepšení, zejména ve standardizaci dokumentů sloužící k podpoře odborné činnosti, v zapojení do koncepčních jednání s dalšími stranami, modernizaci technického zázemí ad. Opatření přijímaná k naplňování doporučení expertního panelu jsou postupná a promítají se do činnosti AK průběžně. Některá lze realizovat pouze v delším časovém horizontu, např. legislativní a systémové změny.

Na základě provedené analýzy souladu se standardy ESG je možno konstatovat, že AK plní své úkoly v zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání v souladu se standardy ESG. Postupy jsou nastaveny podle evropských standardů a rovněž tak, aby vhodně sloužily svému účely při zajišťování kvality. Zároveň ale z analýzy vyplynulo, že je nutné věnovat zvýšenou pozornost dílčím činnostem v zajišťování kvality, zejména konzistentnosti stanovisek a pravidelné revizi kritérií a náležitostí požadovaných v rámci akreditačního řízení. Také je nezbytné pečovat o udržování nezávislosti AK a usilovat o personální i finanční posílení AK, což AK ve vnitřním hodnocení zdůrazňuje dlouhodobě. AK kladně hodnotí zapojování odborníků z praxe a studentů do své činnosti a má zájem o účelné posilování vzájemné spolupráce.

AK uskutečnila konkrétní kroky k zohledňování revidovaných standardů ESG ve své činnosti. Přijala metodickou pomůcku pro hodnotitele, která zakotvuje současný postup při hodnocení vysokých škol a akreditovaných činností a zdůrazňuje jako předměty posuzování prvky z části 1 standardů ESG (vnitřní zajišťování kvality vysokými školami), z nichž některé nebyly doposud výrazně akcentovány. AK rovněž zpracovala metodiku vnitřního zajišťování kvality své činnosti, která formuluje koncepci zajišťování kvality AK a v jednom dokumentu zachycuje, jak se její základní součásti promítají do každodenní činnosti AK. Upravuje také postup a strukturu vnitřního hodnocení a objasňuje jeho vztah k vnějšmu hodnocení. AK tímto způsobem kodifikovala zavedenou praxi a zpracovala revidované standardy ESG.

5. Doporučení

Na základě analýzy provedené ve vnitřním hodnocení AK formuluje následující doporučení ke zvýšení kvality své činnosti.

Při posuzování žádostí o akreditaci a hodnocení vysokých škol:

- 1) Dbát na konzistentnost stanovisek. Ve stanoviscích k vyjádření vysokých škol se vyjadřovat ke všem původním důvodům k nesouhlasnému stanovisku. Na veškeré nedostatky, mohou-li být z dostupných podkladů známy, upozorňovat již v prvním nesouhlasném stanovisku. V případě reakreditací, kdy jsou formulovány odborné výhrady k obsahu studijního programu či oboru, vždy provést srovnání s původní obsahovou verzí při akreditaci, respektive poslední reakreditaci.
- 2) Důsledně věnovat pozornost co nejpřesnější a nejuvýstižnější formulaci stanovisek, aby se vysokým školám dala jasná vodítka, co je třeba kvalitativně změnit a jaké údaje doplnit, tedy aby nedocházelo k nesprávné interpretaci požadavků AK. V této souvislosti pokračovat v aktivitách a koncepční činnosti zaměřené na bližší seznamování posuzovatelů se standardy AK a s jejich aplikací.
- 3) Pravidelně revidovat standardy AK a doporučené formuláře žádosti o akreditaci tak, aby neobsahovaly nejednoznačná vyjádření, odpovídaly praxi a potřebám posuzování. Revidované standardy předkládat AK k projednání a schválení na nejbližším možném zasedání.
- 4) Důsledně vyžadovat, aby v případě změn ve studijním plánu a personálním zajištění jednotlivých studijních předmětů vysoké školy ve svých vyjádřeních

překládaly aktualizované studijní plány a v případě zajištění výuky novými vyučujícími poskytovaly jejich validní odborné životopisy.

- 5) Nastavit mechanismus ověřování, zda byly přijaty vyžádané kontrolní zprávy od vysokých škol, a následného upozornění vysokých škol na chybějící kontrolní zprávy.

V činnosti AK:

- 6) Zvažovat další možnosti zapojení studentů a odborníků z praxe do činnosti AK tam, kde jejich účast může mít přínos a je uskutečnitelná. Pravidelně vyhodnocovat efektivitu vzájemné komunikace s reprezentacemi vysokých škol a vyhledávat jejich zpětnou vazbu.
- 7) Sledovat udržování nezávislosti AK a účinně vystupovat proti případným pokusům o její narušení. Usilovat o odpovídající finanční, materiální a administrativní zabezpečení její činnosti.
- 8) Hledat a podle možností realizovat další způsoby, jak publikovat obecné poznatky o kvalitě vysokoškolského vzdělávání. Nadále se aktivně zapojovat do jednání o novele vysokoškolského zákona a prováděcích předpisů a prosazovat zapracování poznatků z dosavadní činnosti AK.